

## FI3 Yhteiskuntafilosofia, yo-kysymyksiä

1. Demokraattinen politiikka on yhteisten asioiden hoitamista ja niistä päättämistä kulloisenkin enemmistön ilmaiseman tahdon mukaisesti. Kehittyneessä demokratiassa vähemmistöön jäävä ryhmä tyytyy asemaansa, vaikka ryhmän tahto ei toteudu. Kehittymättömässä demokratiassa tämä pettymys saattaa johtaa mellakoihin ja väkivaltaan. Millä perusteella kehittyneessä demokratiassa hyväksytään pettymys itselle tärkeässä asiassa, joka ei toteudu? (K15)

2. Ranskalainen anarkistifilosofi Pierre-Joseph Proudhon (1809–1865) väitti, että kaikki omaisuus on varkautta. Nykyään monet libertaristit väittävät, että verotus on varkautta.

a) Miten yksityisomistus on oikeutettavissa? (6 p.)

b) Miten verotus on oikeutettavissa? (6 p.)

c) Uhkaako verotus yksityistä omistusoikeutta? (8 p.) (S15)

3. Suvaitsevaisuudella tarkoitetaan, että ihminen sallii toiselle tämän omat arvot ja elämäntavan, vaikka ei itse kannattaisi niitä. Välinpitämättömyys taas tarkoittaa, että nämä asiat ovat samantekeviä. Kumpi asenne on yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja hyvän elämän toteutumisen kannalta tärkeämpi? Voit käyttää alla olevia kuvia virikkeenä. (K12)



4. Konservatismi ja liberalismi ovat kilpailevia poliittisia teorioita. Kuvaa ja arvioi niiden filosofisia perusteita. Voit käyttää hyväksesi lainausta:

”Sellainen yhteinen mahti, joka saattaa pystyä puolustamaan heitä ulkopuolisten hyökkäykseltä ja toistensa vääryyksiltä ja siten antamaan heille sellaisen turvan, että he voivat omalla työllään ja maan antimilla tulla toimeen ja elää tyydyttävästi, voidaan pystyttää ainoastaan niin, että kaikki heidän valtansa ja voimansa siirretään yhdelle ihmiselle tai yhdelle ihmisten kokoukselle, joka pelkistää tahdot äänten enemmistöllä yhdeksi tahdoksi. Se merkitsee, että yksi ihminen tai ihmisten kokous nimetään esiintymään heidän persoonanaan ja että jokainen tunnustaa olevansa auktori kaikelle, mitä persoonan haltija tekee tai teettää yleisen rauhan ja turvallisuuden asioissa; näin joka ainut alistaa tahtonsa hänen tahdolleen ja arvostelmansa hänen arvostelmalleen. Tämä on enemmän kuin suostumus tai sopimus, se on heidän kaikkien todellista ykseyttä yhdessä ja samassa persoonassa. Sen luo jokaisen ihmisen sitoumus jokaisen ihmisen kanssa, ikään kuin jokainen sanoisi jokaiselle, valtuutan tämän ihmisen, tai tämän ihmisten kokouksen, ja luovutan hänelle oikeuden hallita itseäni sillä ehdolla, että sinä luovutat oman oikeutesi hänelle ja valtuutat kaikki hänen toimintansa samalla tavoin. Kun tämä on tehty, se ihmisjoukko, joka on näin yhdistynyt yhteen persoonaan, on yhteiskunta, latinaksi civitas. Näin syntyy se suuri leviathan, tai oikeastaan, kunnioittavammin sanoen, se kuolevainen jumala, joka kuolemattoman Jumalan alaisena suo meille rauhan ja puolustuksen.”

Thomas Hobbes, Leviathan (Leviathan, 1651; suom. T. Aho, 1999) (S12)

5. Poliittinen historia tuntee erilaisia valtio- ja yhteiskuntamuotoja. Mikä on nähdäksesi pätevä tapa valita valtio- ja yhteiskuntamuoto ja oikeuttaa valinta? Perustele kantasi. (K12)

6. Sanotaan, että yksilön vapaudella on aina rajansa. (K08)

a) Pohdi, miten väite on perusteltavissa. (6 p.)

b) Anna esimerkkejä yksilön vapauksista ja selitä niitä. (6 p.)

c) Mitä vapauksia ihminen ei voi itselleen vaatia? (8 p.)

7. Oletetaan, että yhteisö koostuu kahdesta ryhmästä A ja B, joiden älykkyystesteissä määritellyt älykkyysosamäärät eroavat ratkaisevasti toisistaan. Miten tämän yhteisön elämä pitäisi järjestää: kummalle ryhmälle pitäisi antaa enemmän koulutusta, päätösvaltaa tai taloudellisia etuisuuksia? Perustele kantasi kriittisesti oikeudenmukaisuusteorioiden avulla ja käytä hyväksesi älykkyysosamäärien eroihin liittyvää tietoa. (S07)